

Arkitekturkultur

illustrerar de många av de tankegångar och intresseinriktningar som under många år präglade en del av undervisningen vid Arkitekturskolan och gav uttryck i studieresor till bland annat Berlin, Wien och Rom. Mattssons rikedom av historiska associationer präglar författarnas samtal med honom.

En mycket värdefull del av boken är Deta Liljenfeldts omfattande biografi och noggranna verkförteckning med beskrivning av samtliga arbeten. Vi får här en översikt över Mattssons ovanligt homogena verksamhet inom en genre som med rötter hos Nils Tesch och Sven Ivar Lind har gett friare och ibland mer konstnärliga alternativ till det sena 1900-talets modernism och postmodernism. Kanske är det ändå inte helt överraskande att Gunnar Mattsson efter en längre stipendievistelse i Rom vid sin hemkomst 1971 levererar en allt annat än klassisk skiss till nybyggnad för Riksdagshuset på Helgeandsholmen. Denna kan tyckas förbereda ett intressant förslag till utbyggnaden av Marstall i Wien 17 år senare tillsammans med Chet Kanra – ett samarbete som för övrigt skulle vara värt att betrakta närmare.

Deta Liljenfeldt har i sitt arbete haft hjälp av Gunnar Mattsson själv. Resultatet har då inte undgått att präglas av hur arkitekten önskar se på sig och sina verk; detta understryks av att åtskilliga okommenterade citat av honom är insprängda på olika håll i boken. Någon diskuterande hållning till Gunnar Mattssons verksamhet kan vi inte vänta oss. Det är till exempel oklart i vilken utsträckning som Jan Gezelius släppte fram sin unge medarbetare i projekteringen av Etnografiska museet. Inte heller får man någon bild av det långa samarbetet med Tina Wik.

För mig var det en intressant nyhet att Gunnar Mattsson står som upphovsman till den vackra, glasade skärmen mot Regeringsgatan till Carl Nyréns sparbankshus mitt

emot NK. Ser man på det så här efteråt kan man se den yngre arkitektens insats som ett led i utvecklingen av det vackra ljusspel som gör hans arkitektur så märklig.

Fredric Bedoire

Konstnärliga avsmäckningar
av Norra Djurgårdsstaden
Mossutställningar
Projektperiod: 2019-2020

Det är omöjligt att inte engagera sig när Mossutställningars *Eldakten* fyller Strömparterren i hjärtat av Stockholm – på rök-signalsavstånd till Riksdagen – med ett par dussin stånd i form av eldstäder med stockar och fällar, där berättelser och soppa delas, kaffe med kurs lockar, diskussion bjuds kring gryta i pappmuggar, allt värmer samhällskroppen som är vi, allt blandas, konstverk avtäcks, körer dyker upp, film visas, folk samlas i en uråldrig gemenskap för att fundera över den framtid som alltid har varit vårt ansvar att skapa.

Konstnärliga avsmäckningar av Norra Djurgårdsstaden presenteras som ”ett drama om hållbar stadsutveckling i fem akter, som samtidigt är ett av Sveriges största oberoende konstprojekt 2019-2020”. Det handlar om ett projekt som går tvärs över ämnesgränserna och involverar en mängd olika format, initierat av konstnärliga ledaren Stella D’Ailly, som tillsammans med Holly Keasey samlar konstnärer, forskare, arkitekter, stadsplanerare, författare, ingenjörer, musiker, dansare, miljöexperter, konsthantverkare, aktivister, filosofer, eldsjälur kring frågor om stadsutveckling, hållbarhet, medborgarskap och rättvisa.

Mellan 2014 och 2018 drev Mossutställningar ett ateljékomplex inrymt i SVT:s gamla studiolokaler i Värtahamnen. Med utgångspunkt i kollektivets kraft och det stora kunskapsnätverk som bildats

genom ateljéverksamheten, skapades en kunskapsdriven process kring samhällsplanering och hållbarhet – såväl social som ekonomisk och ekologisk – med en ingående kunskap om det lokala samhället. Norra Djurgårdsstaden har kallats ”en av världens mest hållbara stadsdelar”, vilket bör tåla en granskning. Kunskapsprocessen levereras i fyra akter, tematiserade efter de fyra elementen. Två akter har genomförts under det senaste året; först ut var *Jordakten* i maj 2019, följd av *Eldakten* i januari 2020. I augusti följer *Vattenakten*, och i november ser vi fram emot *Luftakten*. Under en helg togförs idéer och forskningsprojekt i form av en dags stadsvandringsmaraton, där publiken under så kallade *Power Walks* är med om att avkoda stadsmiljöer tillsammans med personer med kunskap om platser och deras underliggande strukturer. Dag två är ett intensivt program i form av en marknadsplats där ett utbyte av kunskap sker mellan publik och medverkande. *Jordakten* behandlade vår relationskris till jorden, i form av ett grävande maraton om Norra Djurgårdsstaden. *Eldakten* hade lika mycket att göra med den inre eldens drivkraft, som den värme som tryggar och den hetta som förgör. Till varje akt görs ett nummer av Stockholmstidningen, vars namn återuppstått för att rymma analys och kritik.

Mossutställningar har med den stora generositet som präglar projektet visat vilken enorm kunskapsbank kulturlivet och miljörörelsen utgör, särskilt när de kombineras till nya aktionsformer präglade av aktivt deltagande. Hur kan konstnärlig närvaro bidra till att genomlysa platser och få underliggande strukturer att framträda? Hur lär vi oss att se igenom maktens strukturer och navigera mot förändring? Är det något som inger hopp så är det denna överdådiga kunskap som iscensätts i Mossutställningars alldeles egna format.

Malin Zimm